

Sosiaali- ja terveysministeriö

kirjaamo.stm@gov.fi

Saamelaiskäräjien lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi eräistä leikkauksista ja lääketieteellisistä toimenpiteistä sekä luonnoksista erikoissairaanhoidon keskittämisasiasetuksen ja päivystysasetuksen muuttamiseksi

Viite: VN/30743/2024

1. Asian tausta

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi eräistä leikkauksista ja lääketieteellisistä toimenpiteistä, luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi erikoissairaanhoidon työnjaosta ja eräiden tehtävien keskittämisestä annetun valtioneuvoston asetuksen (582/2017, erikoissairaanhoidon keskittämisasiasetus) muuttamisesta sekä luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi kiireellisen hoidon perusteista ja päivystyksen erikoisalakohtaisista edellytyksistä annetun valtioneuvoston asetuksen (583/2017, päivystysasetus) muuttamisesta.

Ehdotukset liittyvät pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman toimeenpanoon ja voimaan tulleisiin terveydenhuoltolain leikkaustoimintaa, ympärivuorokautista päivystystä ja lasten ja nuorten niin sanottua terapiatakuuta koskeviin muutoksiin.

Luonnoksessa valtioneuvoston asetuksessa eräistä leikkauksista ja lääketieteellisistä toimenpiteistä ehdotetaan säädettävien edellytyksistä suorittaa päiväkirurgisia ja lyhytjälkihoitoisia leikkauksia, jotka edellyttävät leikkaussaliolosuhteita ja anestesiaa, eräissä sairaaloissa, joissa ei ole monierikoisalaista ympärivuorokautista päivystystä. Lisäksi säädettäisiin edellytyksistä suorittaa eräitä anestesiologista osaamista edellyttäviä toimenpiteitä muissakin sairaaloissa ja toimintayksiköissä. Säännökset koskisivat myös näiden leikkausten ja toimenpiteiden hankintaa. Asetus liittyy terveydenhuoltolakiin säädettyihin muutoksiin koskien leikkaustoimintaa ja ympärivuorokautista päivystystä.

Sosiaali- ja terveysministeriö pyysi alkuvuonna 2025 hyvinvointialueilta sekä lääketieteellistä osaamista edustavilta sidosryhmiltä näkemyksiä siitä, miten leikkauksista ja toimenpiteistä tulisi säätää. Saatujen näkökohtien perusteella ehdotetaan, että asetuksessa säädettäisiin yleisistä järjestämisestä ja tuottamisesta, leikkauksiin ja toimenpiteisiin sekä potilaan yksilökohtaiseen arviointiin liittyvistä edellytyksistä yksittäisten leikkausten ja toimenpiteiden listausten sijaan.

Erikoissairaanhoidon keskittämisasiasetukseen ja päivystysasetukseen ehdotetaan tehtäväksi eräitä teknisluonteisia ja lainsäädäntöä selkeyttäviä muutoksia liittyen 1.10.2025 voimaan tuleviin terveydenhuoltolain päivystystä koskevan sääntelyn muutoksiin. Lisäksi erikoissairaanhoidon keskittämisasiasetukseen ehdotetaan täsmennettäväksi hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän alueellisia tehtäviä liittyen psykoterapeuttisten ja psykososiaalisten menetelmien arvioinnin, osaamisen ylläpidon ja menetelmien käytön työnjakoon. Päivystysasetuksessa muutettaisiin synnytysten määrää koskevan sosiaali- ja terveysministeriön poikkeusluvan myöntämisen edellytyksiä liittyen yhteistyöalueen muiden hyvinvointialueiden puoltavan kannan hankkimiseen.

Sajos

FIN-99870 Anár | Aanaar | Aanar | Inari

info@samediggi.fi

www.samediggi.fi

+358 (0)10 839 3100

etunimi.sukunimi@samediggi.fi

SAAMELAISKÄRÄJÄT

2. Saamelaiskäräjien lausunto

Saamelaiskäräjät kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi eräistä leikkauksista ja lääketieteellisistä toimenpiteistä sekä luonnoksista erikoissairaanhoidon keskittämisasiäsetuksen ja päivistysasetuksen muuttamiseksi. Saamelaiskäräjät arvioi lausunnossaan uudistusten vaikutuksia saamelaisväestön näkökulmasta. Esityksellä on vaikutuksia Lapin hyvinvointialueella kahden keskussairaalan väliseen työnjakoon.

Saamelaiskäräjät painottaa, että sote-järjestämislain mukaan asiakkaalla on oikeus käyttää saamen kieltä saamelaisten kotiseutualueen kunnissa tuotettavissa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa, sekä Lapin hyvinvointialueen alueella sellaisissa palveluissa, joita tuotetaan vain kotiseutualueen kuntien ulkopuolella sijaitsevilla toimintayksiköissä tai kotiseutualueen kuntien ulkopuolella sijaitsevilla toimintayksiköissä, jotka Lapin hyvinvointialue on osoittanut kotiseutualueen kuntien asukkaiden käytettäväksi. On tärkeää, että saamelaisten kielelliset oikeudet turvataan myös sairaalatoiminnassa.

Asetuksessa säädeltyjen leikkausten ja toimenpiteiden potilasvalinnan edellytyksiä koskien esitysluonnoksessa korostetaan potilaskohtaista harkintaa leikkauksen tai toimenpiteen soveltuvuuden arvioinnissa. Arviointia olisi tehtävä osana hoidon tarpeen arviointia ja potilaan hoitosuunnitelmaa. Saamelaiskäräjät pyytää huomioimaan, että potilaskohtaisessa harkinnassa olisi huomioitava myös potilaan asuinpaikka ja äidinkieli. Vaikka keskussairaalatoiminnassa saamelaisväestön kielelliset oikeudet toteutuvat heikosti, on Lapin keskussairaalla Länsi-Pohjan keskussairaala paremmat edellytykset toteuttaa niitä, joka pitäisi huomioida potilaan hoitosuunnitelmassa.

Saamelaiskäräjät on aiemmin ollut huolissaan siitä, johtavatko Lapin hyvinvointialueen sairaaloiden työnjakoa koskevat päätökset ennen pitkää saamelaisten kotiseutualueen asukkaiden suurempaan ohjautumiseen hoidettavaksi Kemiin Rovaniemen sijasta. Matka saamelaisten kotiseutualueen pohjoisimmista osista Lapin keskussairaalaan Rovaniemelle on noin 500 km, kun Länsi-Pohjan keskussairaalaan Kemiin se kasvaa jo yli 600 km mittaiseksi. Saamelaiskäräjät pitää tärkeänä, ettei lainsäädännöllä tai Lapin hyvinvointialueen omilla päätöksillä (mm. vaadittavaa toimenpiteiden määrää koskien) aiheuteta tilannetta, jossa saamelaisten kotiseutualueen asukkaita alettaisiin ohjata toimenpiteisiin yhä pidemmän matkan päähän kodeistaan.

Psykoterapeuttiin ja psykososiaaliin menetelmiin liittyvän työnjaon osalta Saamelaiskäräjät pitää kannatettavana tavoitetta yhdenvertaisten ja vaikuttavien mielenterveyspalvelujen takaamisesta koko Suomessa. Esityksessä ei kuitenkaan ole otettu kantaa siihen, mikä taho vastaa saamelaisväestölle soveltuvien psykoterapeuttien tai psykososiaalisten menetelmien tai palvelujen kehittämistyöstä.

Lapin hyvinvointialueella toimii tällä hetkellä saamelainen psykososiaalisen tuen yksikkö Uvj – Uvj – Uvja. Yksikkö on perustettu tukemaan Suomen valtion ja saamelaisten välistä totuus- ja sovintoprosessia. Toiminta perustuu valtioneuvoston kanslian ja Lapin hyvinvointialueen väliseen sopimukseen ja sille on varattu erillinen määräraha. Yksikkö tarjoaa saamelaiskulttuurin mukaisia mielenterveyspalveluita kolmella saamen kielellä ja suomeksi. Yksikkö on ensimmäinen saamelaisten omista lähtökohdista perustettu sote-palvelu Suomessa ja se on tehnyt urauurtavaa työtä saamelaisille tarkoitettujen palvelujen järjestämisessä ja kehittämisessä. Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan yksikön toiminnan vakinaistaminen on välttämätöntä saamelaisväestön palvelujen ja niiden kehittämistyön turvaamiseksi.

SAAMELAISKÄRÄJÄT

Samoin Saamelaiskäräjät pitää tärkeänä, että psykoterapeuttisten ja psykososiaalisten menetelmien arviointia ja kehittämistä saamelaisväestön osalta toteuttaa saamelainen psykososiaalisen tuen yksikkö Uvjj – Uvjâ – Uvja, joka on ainoa saamelaisväestön tarpeet huomioiva psykososiaalisen tuen yksikkö Suomessa. Vähintään asetukseen olisi kirjattava velvoite yhteistyölle yksikön kanssa. Saamelaiskäräjät katsoo, että ilman saamelaisten psykososiaalisen tuen yksikkö Uvjj – Uvjâ – Uvjaa eivät esityksen tavoitteet yhdenvertaisista mielenterveyspalveluista voi toteutua.

Merk.

Tuomas Aslak Juuso
puheenjohtajan sijainen

Anni Koivisto
vs. sosiaali- ja terveyssihteeri

Lausunnosta päätti puheenjohtajan sijainen 26.6.2025.

Lisätietoja antaa: vs. sosiaali- ja terveyssihteeri Anni Koivisto, anni.koivisto@samediggi.fi,
0447756560

SIGNATURES

ALLEKIRJOITUKSET

UNDERSKRIFTER

SIGNATURER

UNDERSKRIFTER

This documents contains 3 pages before this page
Dokumentet inneholder 3 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 3 sivua ennen tätä sivua
Dette dokument indeholder 3 sider før denne side

Detta dokument innehåller 3 sidor före denna sida

authority to sign
representative
custodial

asemavaltuus
nimenkirjoitusoikeus
huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt
firmateckningsrätt
förvaltare

autoritet til å signere
representant
foresatte/verge

myndighed til at underskrive
repræsentant
frihedsberøvende